

MAGYAR SIKETNÉMA-OKTATÁS

A „SIKETNÉMA-INTÉZETI TANÁROK ORSZ. EGYESÜLETÉNEK“ HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik minden hó elején legalább egy ivnyi terjedelemben.

Szerkesztő:

Kegler Ferenc egyesületi titkár
Budapest, VII. Aréna-út 64. szám.

Kiadó és laptulajdonos:

a **Siketn.-int. Tanárok Orsz. Egyesülete.**

Kiadóhivatal:

Kecskemét, III. Csányi-utca 3. szám.

Az Egyesület hivatalos ügyeiben minden irat
Borbély Sándor elnökhöz küldendő
Vác, Siketnémák kir. orsz. intézete.

Előfizetési ár egy évre
tagoknak 7 korona, másoknak 12 korona.

A tag- és lapdíjak **Völker József**
egyesületi pénztárnokhoz küldendők
Sopron, Siketnémák intézete.

Tartalom. Náray-Szabó Sándor dr. 1886–1911. — Emlékbeszéd a váci Cházár-
ünnepen 1911. szept. 23. Klug Péter. — Együd Lajos 30 éves tanári jubileuma. — gyfy.
A siketnéma-oktatás jelenlegi állapota Franciaországban. B. Thollon—Michels Fülöp.
Pedagógiai megfigyelések. Nagy Péter. — Általános pedagógiai szemle. Zemkó. —
Hivatalos rész. — Vegyesek. — A XIII. (1911.) évfolyam sajtóhibái.

Náray-Szabó Sándor dr. államtitkár.
1886–1911.

Náray-Szabó Sándor dr. 1886—1911.

Náray-Szabó Sándor dr. államtitkár úr Öméltósága a folyó évi december hó 2-án tölti be állami közszolgálatának 25-ik évét. Ez évforduló alkalmát mi is megragadjuk, hogy szóljunk e 25 évről és tisztelettel köszöntsük Öméltóságát. Mert a miként az államtitkár úr életéből e 25 év a siketnémák, vakok és a többi fogyatékosok oktatásügyének szolgálatában öröklődött le, akként a mi oktatásügyünk dologi és személyi része is: munkánk és annak méltatása, törekvésünk és a végeredmény, a mult és a jövő egészen összeforrott Öméltóságának nevével és személyével.

Ha e 25 évnek tükrébe tekintünk, megláthatjuk benne az érdemnek azt a láncolatos sorozatát, mely a fogalmazói állástól fel, az államtitkári méltóságig következetesen húzódik. Sokkal nyilvánvalóbbak ezek a szervezési és alkotási munkák, hogysen azokat e szaklap olvasói előtt ismételni kellene. Lehet azonban, hogy e tükör nem minden szem számára mutat egyformán. Van aki többet, van aki kevesebbet lát belőle; egyiknek tisztábban, másiknak homályosabban verődik vissza a kép fénye. De hát arról utoljára is senki sem tehet, ha mindenki a maga szemével néz és lát.

Mi is a magunk szemével akarunk nézni és látni. Mi pedig azt látjuk, hogy e 25 év a siketnéma-oktatás terén az önzetlen, lázas munkának, a rohamos fejlődésnek, a dicsőséges eredményeknek — s a személyi tekintetek lefelé hanyatlásának korszaka. Nagyon kínálkozik tollunk alá az az ötlet, hogy egymás mellé állítva párhuzamot vonjunk a tanügyi dolgok e 25 éves fejlődése és a személyi sérelmek ugyanily idős, következetes fokozódása között. De ne tegyünk erről több szót most, mert különben sem akarjuk zavarni az ünnepi hangulatot.

Inkább ünnepeljünk! Ünnepeljük magunk között lélekkel azt a férfiút, ki a magyar siketnéma-oktatásnak szép nevet, jó hirt szerzett országosan s még a határon túl is. Ünnepeljük azt a férfiút, aki — főnökünk lévén — atyailag kíván gondoskodni munkánk ellenértékéről. Bizonytalán ő tudja azt legjobban, hogy a munkás mily mértékben méltó az ő bérére. És ünnepeljük azt a zajtalanul, nemes szerénységgel dolgozó — cimért és kitüntetésért nem törekvő — önzetlen odaadással fáradozó puritán embert, aki az ügyefogyottak oktatásügyének élén csakis ily altruisztikus jelemmel lehet mindnyájunknak mintaképünk, követendő vezérsillagunk.

Mert a jó példára és a biztatásra nekünk is szükségünk van. A szép fejlődésnek indult ügy a szónak majdnem szoros értelmében csak „virágjában“ van, melyet gyümölcsöse kell még érlelni. S ebben

nekünk is lesz részünk. Öméltósága is — hála Istennek — még csak élete delén van, tehát ő tőle is méltán vár még a haza alkotásszerű munkát. Nem titkoljuk el, sőt reménykedve, bizakodva fejezzük ki, hogy még mi is várunk Öméltóságától oly alkotást — a mi számunkra is — melytől ismét fellelkesednek az ernyedni indult lelkek s így az ő nevéhez fűződő siker aztán feltétlenül biztos leend.

Ily értelemben újlag is tisztelettel üdvözljük Öméltóságát.

Emlébeszéd

a váci Cházár-ünnepen 1911. szeptember 23-án.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

109 éve immár, hogy a siketnémák váci kir. orsz. intézete megnyitott és hazánkban a siketnémák rendszeres oktatása megkezdődött. Amidőn egy évszázad és néhány esztendő után visszatekintek a magyar siketnéma-oktatás történetére, úgy érzem, hogy bár némelyik nyugati ország hasonló intézményei jóval előbb nyitattak meg, s bár oly országos viszonyok közt kezdte meg az említett intézet működését, melyek egyáltalán nem voltak kedvezőek ily intézménynek létesítésére és fejlődésére és ámbár a mult század történelmének szomorú eseményei is évtizedekre visszavetették az intézet és ügy fejlődését, úgy, hogy $\frac{3}{4}$ századnak kellett elmulnia, míg újabb intézet létesült, ma mégsem vagyunk oly nagyon elmaradva, hogy emiatt még csak pirulnunk is kellene.

Nem volt sem de l'Épéenk, sem Heinickénk, de azért a magyar siketnéma-oktatás történetének lapjain is találunk férfiakat, kik — mint a csillagok beragyogják az éjt és miként a holdfény elosztatja az éj sötétjét — a magyar siketnéma-oktatás horizontján fényt és világságot árasztottak.

És ezek közt, mindnyájuk közül elsőnek

Ott áll ő is . . . . A homlokán babér;
A hála adta néki, megérdemlett a bér.

De hallga — mintha szólna:

„Nem tudván, élhatsz-e a nap lefogytaig,
Tégy jót a némákkal, élted végfogytaig!“

„Egy férfiú — mondja egyik lelkes történetírója — kinek nagy, erős, törhetetlen volt a lelke, embertársaiért melegen érző a szive s kinek a felebaráti szeretet gyakorlása mindennapi imádsága vala.“ (Gácsér.)

Cházár András — ő az, kiről szoltam — 1745-ben született Jólészen, Gömör megyében és 5 év multán lesz egy évszázada annak, hogy örök álomra hunyta szemeit. Nem lehet feladatomban e helyt a nagy embernek élettörténetét feltárnom, mert hiszen azt teljes részletességgel nálamnál hivatottabb egyének már megtették, csupán néhány szóval kívánom élte folyását ecsetelni, azon célból, hogy — ki emlékének ünneplésére ma összegyűltünk — az első hazai intézet fenn-

költ lelkű alapítójának kiválósága, nagy és értékes tevékenysége, magasröptű szelleme, mély hazaszeretete és általában igazi nagysága teljes egészében kitünjék.

Már mint diák büszkesége tanárainak. Megélhetéséről önmagának kell gondoskodnia, mégis szive-vágya oda vonzza, hol a legkiválóbb tanárok működnek s hol legtöbbet tanulhat. 1767-ben letévén az ügyészi vizsgát, nem nyit még irodát, hanem a legkiválóbb ügyvédek mellett tanul tovább. Bár nélkülözésekkel kellett küzdenie és súlyos betegségek gyötörték, a legkitünőbb ügyvéddé képezi ki magát és mikor mint ilyen 1773-ban Rozsnyón letelepedett, csakhamar nagy hírre tesz szert. Kiváló tehetségével, ragyogó szónoki képességével, pihenés nélküli sokoldalú, de mindig hazafias és önzetlen munkásságával nevét országszerte ismertté teszi. Nemes szívének tanúsága, hogy a szegények ügyeit mindenkor örömmel karolja fel és díjtalanul segíti őket igazukhoz. A város és megye közgyűlésein is mindenkor a nép és a szegények ügyeit pártfogolja époly hévvel, mint aminővel védelmére kel minden igaz ügynek; meleg szószólója a haladásnak, egyenlőségnek és felvilágosodottségnek, heves védője a magyar nyelvnek, megalkuvást nem ismerő öre az alkotmánynak és az ország jogainak. Nagy magyar voltát igazolja s határozott szilárd jellemének egyik legszebb nyilvánulása, hogy inkább lemondott kenyérkereső pályájáról, mintsem hogy II. József császár rendelkezése szerint ügyvédi hivatását német nyelven teljesítse.

Megválasztatván Gömörmegye főjegyzőjévé, ecsetelt tevékenységét még hatványozottabban folytatta.

Ezek mellett pedig élénk és kiváló irodalmi munkásságot is fejtett ki. Műveinek száma nemesak igen tetemes, hanem tartalmuk is felette értékes.

Nagy szellemével és szabadelvű gondolkozásával Cházár András magasan kiemelkedett kortársai közül, s mintha a 18. század újító áramlatai csak őt érték volna és a gondolat szabadságának messze nyugatról fuvó szellői kortársait érintetlenül hagyták volna, kevesen akadtak, kik őt valóban megértették, de annál többen valának az ellenségei. Csalódások, üldöztetések jutottak osztályrészeül egész pályáján és boldogtalanság sújtotta családi életében. De talán éppen e szenvedések tették oly fogékonnyá a mások bajai és szenvedései iránt. Elég volt látnia néhány siketnémának tanítását és lelkében feltámadt a vágy, hogy szeretett hazájában is létesítsen hasonló intézményt, melynek érdekében szerény anyagi viszonyaihoz mérten is érzékeny áldozatot volt kész hozni és hozott is.

Széles e hazában, kik egy évszázad után jóval kedvezőbb körülmények között 1—1 intézetnek létesítése érdekében buzgólkodtunk, tudjuk csak megítélni azt a végtelen fáradozást és áldozatkészséget, melylyel Cházár András a váci intézetet létrehozta. Körlevelei, széleskörű tevékenysége, nagy leleményessége még ma is példánkul szolgálnak, épúgy mint óriási lelkesedése, melylyel éjjel-nappal fáradozva, szóval és írásban az emberek felebaráti szeretetéhez folyamodott. És akkor is, amikor az ország alkotmányát féltette és a király trónját, megtudta nyerni a sziveket; a legelső magyar emberét épúgy, mint

a legutolsóét. Ezren és ezren adakoztak s 1802. nyarán megnyílt az első hazai intézet nagy, fényes ünnepséggel, anélkül, hogy az, akitől az eszme származott, s ki érte legtöbbet fáradozott, jelen lett volna, vagy róla egyáltalán említést is tettek volna. És ő, ki házat ajánlotta fel, hogy — miként maga mondotta — „az intézet folytonos szemlélésének gyönyörűségét maga is élvezhesse“, csak 1 évvel később látogathatta meg az intézetet és gyönyörködhetett alkotása gyümölcsében.

Azonban a méltatlan mellőzés nem csüggesztette el; nemes szive azontul is a némaké maradt és fokozottabb tevékenységgel gyűjtögetett, maga viselven a költségeket is, míg csak 50,000 forintot teljes egészében be nem szolgáltatót. És mindezért meg kellett érnie, hogy az intézetnek 10 év múltán nyomtatásban is megjelent történetét olvasva, önmagáról egy szó említést nem talált. Másoknak az intézet érdekében való csekély fáradozása is bőséges elismerésben részesült, neki csak mellőzés és feledékenység volt a bére.

A késő utókornak kellett valódi érdemeit felfedeznie; hálás követői a munkálkodásban és a némák, kikért „kész volt jót tenni élte fogytáig“ az intézet alapításának 100. évfordulóján ércszoborral örökítették meg emlékét.

Érdemei azonban ércnél is maradandóbbak s ma már a lelkes férfiak egész táborára áll nemes eszméinek szolgálatában, 16 intézetben említik áhitattal nevét és a súlyos bilincsektől megszabadított ajkák ezrei áldják őt.

A magyar siketnéma-oktatás korszakot alkotó fordulójához értünk. Intenzíve már rég elértük azt a magaslatot, melyen a nyugati országok siketnéma-oktatásügye áll, sőt egyben-másban túl is szárnyaltuk azt. Így pl. a tanerők szakképzettsége, rátermettsége és a tanítási eredmény semmiben sem maradt a külföldieké mögött; egységes tantervünk pedig oly munka, mely — mint akár csak Cházár András munkálkodása — szinte megelőzte korát és eredetiségével, aranyigazságaival és a benne lefektetett elvek megdönthetlenségével a külföldet is egy nagy lépéssel megelőzte. Ott csak most kezdik valóban értékelni és felfedezni azokat az elveket, amelyek a tantervünk mutatta önálló ösvényen haladó magyar siketnéma-oktatásnak elismerést követelnek.

Extenzíve is felette gyors fejlődést mutat ügyünk az utolsó 2 évtized alatt. Valósággal Cházár András munkálkodás folyt és folyik, melynek legméltóbb befejezése a tankötelezettség kimondása lesz.

Cházár Andáshoz méltó emléket állítanak maguknak, akik ezt megalkotják és érdemeik nem kevésbé lesznek maradandók.

Vajha mielőbb eljönne az idő, amikor nemcsak biztosítva leend valamennyi intézet fennállása, hanem mind több és több újabb intézet fogja kapuit a némák előtt kitérni és szép hazánk egyetlen zugában sem leszen oly siketnéma, ki Cházár András és követői nemes ember-szeretetének áldását ne élvezné és ki velünk együtt ne kiáltaná:

Éljen örökké Cházár András emléke!

Erre a boldogabb jövőre üritem e diszes serleget: Éljenek a magyar siketnéma-oktatásnak Cházár András szellemében buzgólkodó lelkes vezetői és munkásai!

Klug Péter.

Együd Lajos 30 éves tanári jubileuma.

(1881—1911.)

Régi fénynél gyujtottunk új szövétneket november 16-án a siket-némák váci kir. orsz. intézetében. Szép őszi nap volt. Talán épen olyan, mint aminő harminc évvel ezelőtt volt, akkor, amidőn először lépte át Együd Lajos a váci intézet kapuját. Ifjú lelkének minden nemes ambicióját, álmainak, vágyainak legszebb tényezőit hozta magával ide, ahol a néma akkor még valóban néma volt. Sok minden változott azóta. Az ifjúból férfi, a törekvésekből eredmény, az álmokból, a vágyakból valóság, a némából beszélő siket lett. Csak egy nem változott meg: az Együd Lajos lelkének üdesége, frissesége, akaratereje, munkabírása, a jobb jövőben való hite, s az oktatásügyért való igaz rajongása. Ez az a régi fény, amely mellett jól éreztük magunkat, amely mellett lelkesedtünk e napon.

Együd Lajos 1881-ben lépett a váci intézetbe. 1883-ban szakvizsgázott s ettől fogva az 1899/1900-ik tanévig egyfolytában a váci intézetben működött. Eleitől kezdve a hangos beszédre való tanításnak volt lelkes híve s e módszer elfogadtatásában, kifejlesztésében, tökéletesítésében számottevő munkásságot fejtett ki. Mindenkor mint kiváló fonetikus volt közismert s 1891—1899-ig a tanárképző-tanfolyamon előadója volt e fontos tárgynak. 1899. szeptember 1-től a siket-némák budapesti állami intézetéhez neveztetett ki igazgatónak. Őt évig igazgatta az intézetet nagy buzgalommal, következetességgel, bölcs hozzáértéssel. Munkálkodása révén az intézet — mely addig bérházban volt — a mai palotaszerű pompás állandó épületébe költözött s ő nyitotta meg annak VI. és VII. osztályait. A siket-némák székesfővárosi iparos-tanonciskolája is az ő törekvései, munkálkodása által létesült. Ez volt az első ilyenmű iskola e hazában; a többiek ennek nyomában keletkeztek. 1904-ben visszakerült Vácra s azóta ismét itt folytatja lelkes tanári munkálkodását. Tanítványainak száma e 30 év alatt mintegy 400-ra tehető.

A jubileum ünnepi gyűlés keretében az intézet disztermében folyt le és azon részt vettek: a váci intézet tanári testületének minden tagja, az intézet növendékei, a siket-némák budapesti áll. intézete tanáritestületének kiküldöttei Klis Lajos igazgatóval és a vakok budapesti kir. orsz. intézete tanári testületének megbizottai Herodek Károly igazgatóval. Borbély Sándor igazgató meleg szavakkal üdvözölte oktatásügyünknek testben-lelékben fiatalos, érdemes harcosát, aktiv nesztorát s átnyujtotta a diszgyűlés jegyzőkönyvének kivonatát. Ugyancsak Borbély igazgató adta át a váci tanári testület ajándékát: egy diszes keretbe foglalt képet, a váci intézet jelenlegi tanárainak csoportképét. Ezekhez mellékelte még a szerkesztésében megjelenő Siket-némák Képes Lapjának november 15-iki számát, amelyet a jubiláns képe diszít.

Utána Klis Lajos, majd pedig Herodek Károly igazgatók üdvözölték őt. Végül pedig Zsitvay Jolán VIII. o. t. köszöntötte fel az intézet növendékeinek nevében s átnyujtotta a szeretet és hála kötötté remek csokrot ezzel a felírással: „Szeretett tanárunknak, 1911. nov. 16.“

Együd Lajos meghatottan köszönte meg a jó kívánatokat s kiemelte, hogy továbbra is tevékeny munkása óhajt lenni a siketnémák oktatásügyének.

Az ünnepséget baráti ebéd követte az intézet falai közt, amelyen több lelkes, szép felköszöntő hangzott el. A váci tanári testület nevében Záborszky Árpád éltette a jubilánst.

E jubileummal kapcsolatban a következők intéztek üdvözlő irást részben közvetlenül az ünnepelthez, részben a váci intézet igazgatóságához: a siketnémák szegedi intézetének tanári testülete; a debreceni intézet tanárainak nevében Gácsér József; a siketnémák budapesti állami intézetének tanári testülete; a kecskeméti intézet tanári testülete; az ungvári intézet tanári testülete; a pozsonyi intézet tanári testülete nevében Deschenszky Ferenc; a budapesti állami gyógypedagógiai nevelő intézet tantestülete nevében Berkes János; az izraelita siketnémák országos intézetének tantestülete; a kolozsvári tanári testület; az egeri kartársak; Tóth Mihály, az ünnepeltnek volt tanítványa; a kaposvári intézet tanári testülete nevében Klinda Kálmán; a jolsvai tantestület nevében Markovics Árpád; a „Cházár András“ országos siketnéma-otthon nevében Schreiner Ferenc és Molnár István; a soproni kartársak; Mlinkó István; Taritzky Ferenc; az aradi kartársak; Németh László; Tragor Ignác dr.

Mi is őszintén kívánjuk, hogy Együd Lajost, a magyar siketnéma-oktatásügynek érdemes bajnokát még igen sokáig tisztelhesük pályánkon munkabírással, friss jó egészségben.

—gyfy

A siketnéma-oktatás jelenlegi állapota Franciaországban.

(B. Thollon — Páris — után Michels Fülöp.)

A *siketnémák száma* az 1901. évi népszámlálás adatai szerint 19,514. Minden 100,000 lakosra 51 siketnéma esik. A siketnémák száma az előző népszámlálások adataihoz viszonyítva, mindinkább csökken; 1851-ben 29,512, 1861-ben 21,956 siketnéma élt Franciaországban. Jelenleg tehát 10,000-rel kevesebb a siketnémák száma, mint 50 évvel ezelőtt.

Ez az öröndetes haladás a hygienikusabb gyermeknevelésben és a népnymor megszüntetésében találja magyarázatát.

Hegyes vidékeken aránylag több a siketnéma, mint az alföldön. (Savoyában 195 siketnéma esik 100,000 lakosra, Gironde tartományban csak 19.)

A tanköteleskorú siketnémák száma 5,000-re tehető. Ezek közül 4,000 siketnéma-intézetben, 300 más fogyatékosággal is sujtott siketnéma, fogyatékoságuknak megfelelő intézetekben és ápodákban van elhelyezve. Tehát mintegy 700 siketnéma van jelenleg még tudatlanságra, elszigeteltségre kárkoztatva.

A *siketnéma-oktatás fölött a felügyeletet* mindez ideig a belügy-miniszterium gyakorolta. Az intézetek fentartási és a növendékek el-tartási költségeit részint az állam, részint az egyes tartományok és az érdekelt községek viselik.

Egy, az 1911. évben beterjesztett törvényjavaslat alapján valószínűleg a közel jövőben a vallás- és közoktatásügyi miniszterium veszi át a siketnéma-oktatásügy vezetését. Bármint intéződik is el az említett törvényjavaslat, kívánatos volna megfelelő szakemberekről való gondoskodás által az általános tankötelezettség életbehívását megkönnyíteni.

Az intézetek jellege. Jelenleg 60 siketnéma-intézet áll fenn. E szám azonban évről-évre változik.

Nemzeti intézet ez idő szerint van 3: a párizsi (fiú), a bordeauxi (leány) és a chamberyi (fiú és leánynövendékek számára). Van ugyan egynéhány tartományi intézet (Asniéresben, Nantesben, Ronchinban és Rodezben), a többi azonban magánintézet.

A nemzeti intézeteket a kormány állítja fel és tartja fenn; itt a szükséges képzett szakemberekről és a szakfelügyeletről is a kormány gondoskodik. A tartományi intézetek felállítása és fentartása, valamint ez intézetek felügyelete teljesen az illetékes tartományok hatáskörébe tartozik.

A magánintézetek azonban úgyszólván ellenőrzés nélkül működnek, mert csak nagyon felületes szakfelügyeletnek vannak alávetve.

Az intézetek a következő forrásokból szerzik meg a szükséges fenntartási költségeket:

a) Az állam 3 országos intézetét évi 411,000 frankkal tartja fenn, mely összegen kívül körülbelül 40,000 frankkal támogatja a tartományi- és magán-intézeteket.

b) Az egyes tartományok vagy megfelelő számú intézetek felállításával, vagy bizonyos évi összegek megszavazásával támogatják a siketnémák oktatásügyét. 1906-ban 1 millió franknál többet áldoztak a tartományok e célra. Miután egy növendék évi átlagos eltartási költsége 350 frank, e segély még korántsem elégséges az összes reászoruló szegénysorsú siketnémák eltartására és oktatására.

c) A községek évről-évre megszavazott segélyekkel támogatják az intézeteket.

d) A francia intézeteknek igen nagy jövedelmi forrása: a jótékony egyesületek és magánosok évi hozzájárulásai, valamint a gyűjtés útján befolyt adományok.

e) Az alapítványok jövedelme igen sok szegénysorsú siketnéma taníthatóságát biztosítja. A párisi nemzeti iskola évi alapítványi jövedelme 70,000 frank.

f) Szülők eltartási és eltartási hozzájárulási díjai a párisi intézetnél az évi 105,000 frankot is meghaladják.

A szegénysorsú növendékek, a szükséghez képest egész, fél vagy részleges eltartási segélyben részesülnek.

A *tantestület* 14 intézetnél világi szakemberekből áll. 9 intézetnél kilépett, átminősített szerzetesek működnek, míg a többi intézetben papok és apácák tanítanak.

Miután nagyjából apácák és tanítónők tanítanak, a férfiak inkább az intézetek adminisztrációit látják el; a tanítási eredmény igen sok kívánni valót hagy hátra. Ámbár nem kételkedem a kollegáink ügybuzgóságában és áldozatkészségében, de e két tulajdonság

akiben meg is van, még korántsem elégséges a beszédtanítás nehéz feladatának betöltéséhez. Szakképzettséget hiába keresünk a magán-intézeteknél, azt még a tartományi intézeteknél is ritkán lelhetjük fel. Egyedül csak a nemzeti intézetek nyernek némileg szakképzett egyéneket. Ugyanis felügyelőkül tanítókat alkalmaznak, akiknek a tanításnál való hospitálás mellett elméleti önképzést is rónak ki kötelességül. Csak miután több évi tapasztalat után elméleti és gyakorlati tudásuknak, sikeres szakvizsga letelésével, biztos jelét adják, bízzák rájuk a siketnémák tanításának felelősségteljes, nehéz, de nemes munkáját.

Milyenek azonban a viszonyok e tekintetben a tartományi- és magán-intézeteknél! Nagyon kívánatos volna, hogy a siketnéma-oktatásügy középponti vezetősége erős kézzel gondoskodnék arról, hogy ez intézetek is feladatuknak magaslatára emelkedő tanerőkkel láttassanak el.

A francia intézetek internátussal kapcsolatosak. Felvesznek azonban bejáró növendékeket is. A párisi nemzeti intézetnek 260 növendéke közül 250 internátusban van elhelyezve, 7 növendék az intézetben étkezik, de szüleinél lakik, míg 3 növendék bejáró.

Az intézetek növendéklétszáma nagyon különböző. A párisi intézet 260 növendéke más tíz kisebb intézet összes növendéklétszámát is felülmulja. Van intézet 100, 80, 60, 40, 20 növendékkal, sőt több intézetnek alig van növendéke.

Fiú-intézet van 15, leányiskola 17, a többi 28 intézet fiúk és leányok számára áll fenn.

Míg Franciaországban a kis növendéklétszámú intézeteket megtűrik, míg megfelelő szakképzett emberekről nem gondoskodnak, addig kielégítő tanítási eredményt nem is várhatunk. Reméljük, hogy a bajon az említett törvényjavaslat segíteni fog.

HIVATALOS RÉSZ.

Egyesületünk választmánya folyó évi november 1-én a siketnémák budapesti áll. intézetében Borbély Sándor elnöklésével gyűlést tartott, amelyen

1. Részt vettek: Klis Lajos tb. elnök, Szentgyörgyi Gusztáv jegyző, Mlinkó István, Schreiner Ferenc és Váradi Zsigmond választmányi rendes-, Sztófrid József és Kondra Mihály póttagok, Kegler Ferenc titkár; Jávor Gyula, Dávid Mihály, Rédiger Károly, Pető Ferenc, Takáts Gyula, Gábor Lajos, Dankó István, Adamcsik István, Mayer András, Záborszky Árpád, Lett József, Michels Fülöp, Kabán József, Mayer Dezső, Szabady Géza, Derbész Bertalan, Simon József, Kozma Sándor, Szép József, Lázár Pál, Györgyfy Ákos és Fodor István egyesületi tagok; végül Tiffert György, Schnell József és Kiss János vendégek.

2. Elmaradását bejelentette: Schäffer Károly tb. elnök, Gácsér József alelnök, Völker József pénztárnok és Nagy Péter választmányi tag.

3. A titkár felolvasta a legutóbbi választmányi gyűlés jegyzőkönyvét és jelentette, hogy Váradi Zsigmondtól és Markovics Árpádtól

köszönő-levél érkezett a hozzá, illetve a jolsvai tanár-testülethez küldött részvétiratért.

4. A titkár jelentései:

a) A cimtárra vonatkozó határozat végrehajtatott:

b) a kecskeméti tagtársak vállalkoztak a kiadói dolgok végzésére;

c) az új tagok a felvételtől értesítést kaptak;

d) az Örményszékesen építendő ref. templom céljaira gyűjtőív

érkezett;

e) a legutóbbi választmányi gyűlésről és a Cházár-ünnepélyről tudósítást küldtünk a napilapoknak;

f) a rendes közgyűlésről megemlékező soproni lapokat az irattár számára Völker J. volt szives megküldeni.

E bejelentéseket a választmány tudomásul vette és a d) pontban jelzett célra 2 K-t szavazott meg.

5. A pénztárnok jelentésének felolvasása után a választmány — fentartva a hátralékokra vonatkozó soproni határozatot — Váradi Zsigmond indítványára kimondta, hogy a bizalmi férfiak a tag- és lapdíjakat szükség esetén havi részletekben is fogadják el, illetve hajtják be.

6. Az elnök jelenté, hogy a gyogyepedagógiai intézetek orsz. szaktanácsa november 15-ig való véleményadásra megküldte Egyesületünknek az érzéki és értelmi fogyatékosok tankötelezettségéről szóló törvényjavaslatot és annak indokolását.

Miután a titkár jelenté, hogy az idevonatkozó választmányi határozat végrehajtatott — az elnök kérésére — Szotfrid József felolvasta a törvénytervezetre vonatkozó tanulmányát, mely lényegileg megegyezik a lapunk novemberi számában közölt értekezésével „A törvényjavaslatról.”

Klis L., Mlinkó I., Váradi Zs., Kondra M., Schreiner F., Kegler F. és Szentgyörgyi G. hozzászólásai és végül az elnök összegező szavai után a választmány egyértelműen megállapította, hogy — magát az eszmét üdvözöljük, de minthogy a törvényjavaslat alap gondolata teljesen ellenkezik azzal a szellemmel, amelyen annak felépülnie kellene, — az előadó tanulmányának alapján különösképen három fő irányítóelv szellemében egy új törvénytervezet készítését kívánja:

a) A siketnémák és vakok (érzéki fogyatékosok) tanítási kötelezettsége külön önálló törvénybe foglalandó.

b) A szegénysorsú növendékek eltartása, az intézetek fentartása állami feladat legyen.

c) Ha személyi dolgainknak a régi alapokon való méltányos és megnyugvást keltő rendezése — 30 éves szolgálat, tanári cím és fizetésben is a régi elv — nem ígatható e készülő törvénybe: inkább szó se essék most rólunk; hanem rendeztessenek ez ügyek külön a szolgálati pragmatikában.

A választmány köszönetet mondott Szotfrid Józsefnek előadásáért és felkérte őt, hogy a választmánynak e megállapodását terjessze az e tárgyban a mai napra összehívott rendkívüli közgyűlés elé.

7. A kézügyességi oktatásnak tárgyalását a választmány elhalasztotta.

8. Pongrácz Mihály körmöcbányai kartársunk — Váradi Zsigmond választmányi tag ajánlására — rendes tagul felvétellett.

9. Tíz egyesületi tagnak írásban beadott az a kérése, hogy az 1912. évi állami költségvetésnek ránk vonatkozó sérelmes intézkedése orvosoltassék: a titkár előterjesztésére indítványként a rendkívüli közgyűlés elé kerül.

10. Több tagnak a „Tanári Özvegyek és Árvák Országos Gyámintézeté”-re vonatkozó indítványával kapcsolatosan, a titkár tájékoztatása után azt határozta a választmány, hogy

a) felkéri a „Köztisztviselők Nyugdíjpótló- és Segélyező-Egyesületét” (Budapest, I. Vár, Pénzügyminiszterium), hogy tájékozódás céljából küldje meg alapszabályzatát egyesületünk bizalmi férfiainak; b) a polgári iskolai tanároknak hasonló célú mozgalmát figyelemmel kell kísérnünk.

A jegyzőkönyv hitelesítői: Mlinkó István és Szotfrid József.

A rendkívüli közgyűlésen — mely ugyancsak november 1-én a siketnémák budapesti állami intézetében volt — a már elsoroltakon kívül részt vettek: Ákos István, Molnár Antal, Gönczi Gyula, Zemkó Péter, Vissi János, Nemere Gyula, Schaeffer Mátyás, Benedek Ábrahám, Vatter Ferenc, Rózsa Ede, Válek János, Góts Ottó, Fehérvári Sándor, Puha László, Wolkóber János tagok és dr. Bihari Károly, Török Gyula vendégek.

1. Borbély Sándor elnök üdvözlőlvén a megjelenteket, jelentette, hogy e rendkívüli közgyűlést számos egyesületi tag írásbeli kérésére — az érzéki és értelmi fogyatkozásban szenvedők oktatásáról és gyámolításáról szóló és a gyógypedagógiai intézetek orsz. szaktanácsától véleményadásra megküldött törvényjavaslat tárgyalása céljából — hívta össze; ismertette Egyesületünknek ez ügyre vonatkozó munkálkodását; hivatkozott az e tárgyban 1908-ban készült egyesületi törvénytervezetre, melyet annak idején felterjesztettünk a kormányhoz, az országgyűléshez, megküldöttünk az összes törvényhatóságoknak és országgyűlési képviselőknek: majd felkérte Szotfrid Józsefet, hogy terjessze elő a választmánynak egyértelműen kialakult javaslatát.

(Lásd a nov. 1-én tartott választmányi gyűlésről szóló tudósítást 6. pont.)

Gönczi Gy., Kabán J., Nemere Gy., Szabady G., Klis L., Simon J., Adamesik I., Vissi J., Lett J., Zemkó P., Szentgyörgyi G. hozzászólásai után, amelyek lényegileg legnagyobbbrészt megegyeztek az előterjesztéssel:

a közgyűlés egyakarattal elfogadta a választmány javaslatát.

2. A választmányi gyűlésről szóló tudósítás 9. pontjában említett indítványhoz az elnökön kívül hozzászóltak: Gönczi Gy., Simon J., Nemere Gy., Zemkó P., Szabady G., Fodor I., Váradi Zs., Lett J., Kegler F. és Szentgyörgyi G.

Határozat: A közgyűlés az elnökség útján felkéri a végrehajtó bizottságot, hogy az 1912. évi költségvetésnek sérelmes és nyugtalanító intézkedéseit az illetékes helyen

megvilágítani és azokra sürgős és megnyugtató intézkedéseket kieszközölni ne késlekedjék.

A jegyzőkönyv hitelesítői: Záborszky Árpád és Simon József.

K.

Nyugtázás. Folyó évi május hó 18-dika óta a következő összegek folytak be egyesületünk pénztárába. *Tagsági díjakban:* Kabán József 1911-re 5 K. Medgyesi János 1911-re 5 K. Zemkó Péter 1910. II. felére 2·50 K. Zemkó Péter 1911. I. felére 2 K. Ábrahám János, Gábor Lajos, Horváth István, Klug Péter, Lang István, Milassin Gyula, Pető Ferenc, Plichta Béla, Schnitzl Gusztáv és Szabados Ödön 1911. I. felére 2·50—2·50 K. Sebestyén Károly 1908-ra és 1909-re 10 K. Tóth Zoltán 1907. II. felére, 1908., 1909. és 1910-re 17·50 K. Góts Ottó 1910-re 5 K. Markovits Árpád 1909-re 5 K. Piroska Károly 1911-re 5 K. Kondra Mihály 1911. I. felére 3 K. Szentgyörgyi Gusztáv 1911. I. felére 3 K. Váradi Zsigmond 1911-re 1 K. Adamcsik István 1911-re 1 K. Szobolovszky István 1910-re 1 K. Hribik Aladár 1908-ra 1 K. Kunsch Ferenc 1911-re 1 K. Pongrác Mihály 1 K. Maár János 1911. II-dik felére 2·50 K. Hobler Rezső 1909-re 5 K. Hollós Béla 1911. II. felére 2·50 K. Küttel Erna 1911. II. felére 2·50 K. Schügerl Gyula 1911. II. felére 2·50 K. Kun Ernő 1910. II. felére és 1911. I. felére 5 K. Vas János 1907-re 5 K. Takáts Gyula 1910. II. felére 2·50 K. — *Előfizetési díjakban:* Piroska Károly 1907. II. felére 3 K. 1908-ra 7 K. és 1909. I. felére 2 K. Kabán József 1911-re 7 K. Zemkó Péter 1907. II. felére 3·50 K. 1908-ra 7 K. Ábrahám János, Gábor Lajos, Horváth István, Lang István, Milassin Gyula, Pető Ferenc, Plichta Béla, Schnitzl Gusztáv, Szabados Ödön és Klug Péter 1911. I. felére 3·50—3·50 K. A siketnémák aradi intézete 1911-re 12 K. Markovits Árpád 1909-re 7 K. Piroska Károly 1909. II. felére 5 K. 1910. I. felére 2 K. Györgyfy Ákos 1910-re 7 K. Kondra Mihály 1910. II. felére 4 K. Mayer András 1911. I. felére 3 K. Kováts Zoltán 1911-re 1 K. Zemkó Péter 1909. I. felére 5 K. Maár János 1911. II. felére 3·50 K. A siketnémák soproni intézete 1911-re 12 K. Hobler Rezső 1909-re 7 K. Kun Ernő 1910. II. felére 3·50 K. Vas János 1907-re 7 K. Ezenkívül *adományképen* befolyt: Schaffer Károly tb. elnöktől 50 K. és Tragor Ignáctól 50 K.

Sopron, 1911. október 24.

Völker József pénztáros.

Pedagógiai megfigyelések.

☐ **Az ima erkölcsi hatása.** Gyuri nagyon rossz, vásott gyermek volt. Mikor édes anyja az intézetbe hozta, így ajánlotta be: Instálom alásan a tekintetes igazgató urat, béhoztam a Gyuri fiamat is. Ne essék rosszul, de bé kell vallanom, Gyuri egy kicsit rossz fiú. Igaz, hogy őt is mindig csúfolták, ütötték, verték, de ő sem maradt adósa soha senkinek sem. A majorságnak nem hagyott békét az udvaron s az utcán is mindenkivel kikezdett. Sőt Uram bocsá', még lopkodni is merészelt egyszer-egyszer. Hát instálom alásan, azért mondom el mindezeket a t. igazgató úrnak, hogy egy kicsit ügyeljen

reá s ha lehet faragjon belőle valamit. Körülbelül ilyenformán szólott a dicsőhymusz Gyuriról s Gyuri nem hagyta szégyenben az anyját ezt illetőleg.

Az a néhány könnyesepp, amit a búcsúzás a szeméből kicsalt, még fel sem száradt, s már is otthonosan találta magát, sőt 1—2-re pajtásra is tett szert. Csodálatos, hogy a rokonlelkek milyen hamar egymásra találnak s mily hamar megértik egymást a siketnémák között is.

A délelőtt folyamán még csak megvoltak valahogy, de délután már a tettek mezejére léptek. A kerítésen túl a piros almák oly hivogatólag intettek feljök, hogy nem voltak képesek a csábitásnak ellenállani. A kerítés ugyan elég magas volt, de az idő vasfoga gondoskodott lélekről, melyek az azon való átmászást nagyban elősegítették.

Azonban a szemfüles felügyelő mindent meglát s minden jónak az elrontója. Most is alig hogy a kitűnően kieszelt tervhez hozzáfogtak, már ott termett, s Gyuri, a vezető, a kerítés innenső oldalán volt még, amikor egy hatalmas kéz sokat ígérő útjában feltartóztatta.

A vallatásnál aztán kiderült, hogy a főcinkos, mint azt előre is tudni lehetett, — Gyuri volt s hogy a nagyszerű terv keresztülvitelét voltaképen az árulók hiúsították meg. Már nem emlékszem, hogy Gyurira milyen büntetést szabott a felügyelő, de az árulók is megkapták a magukét Gyuritól. Egymásután jöttek panaszra s mutatták Gy. hatalmas öklének nyomait. A folytonos raport természetesen nem volt inyére Gyurinak s estefelé már szökési kísérletet is tett, de ez sem sikerült neki.

Ilyen volt Gyuri bemutatkozása, első napja az intézetben. Nagyon változatos és keserűséggel teli nap volt ez és jó ideig az utána következők sem voltak különbek. Körülbelül másfél esztendeig tartott Gyurinak ez a zajos iskolai élete, amikor egyszerre hirtelenül megváltozott.

Az intézetben valóságos betöréses lopás történt. A padlás feljáróban volt az élelmezőnek egy szekrénye mindenféle ócskaságokkal. A többek közt volt benne egy régi inga-óra is. Egyszer csak azt vették észre, hogy a szekrény fel volt törve s az inga-óra eltűnt belőle. A gyanú mindjárt Gyurira esett, s nem ok nélkül, mert a padlás kulcsát látták nála. Be is vallotta hamar. Az óra lánczaiból óraláncot akart magának csinálni, a kerekeivel pedig egy általuk készitette vasúti kocsit akart felszerelni.

Ezzel a stiklijével Gy. egészen betetőzte eddigi pályafutását. Annyira el voltunk keseredve miatta, hogy ha a vizsga nem lett volna olyan közel, már csak a többire való tekintettel is azonnal kicsaptuk volna az intézetből. De így is tenni kellett valamit. Az iskolában beszéd-tanítási órán szóvá tettem az esetet, s ő rá nem sokat hederítve, megmagyaráztam a többi gyermeknek, hogy Gyuri milyen nagy hibát követett el s hogy annak milyen következményei lehetnek. Együttal megmondottam, hogy a dolgot megírom az édes anyjának, megírom neki, hogy jöjjön el, vigye haza Gyurit s csináljon vele amit akar. Ha nem akar jóra való mesterember, úr lenni, legyen kanász, bojtár,

vagy akármilyen, de itt ne rontsa többé a többi gyermeket. Gyuri csak állt és bámult maga elé, mintha nem is ő róla lett volna szó.

A levél azonban elment s harmadnapra bekopogtatott a Gyuri mamája az iskolába feldult arccal, kisírt szemekkel. Amint belépett, megfogta a kezemet s minthogy azt megcsókolni nem engedtem, földre borult s csókolta a ruhámat, lábamnyomát. Sirt, könyörgött s összetett kezekkel kért, hogy ne hagyjam el a gyermekét. Csak még egyszer bocsássak meg neki. Ő imádkozni fog értem, a gyermekéért, hátha megjavult stb. stb.

Az asszonyt fölemeltem, leültettem egy székre, s mikor hosszas rábeszélésemre lecsendesedett, a gyermekekhez fordulva csak annyit mondtam: „Nagyon sajnálom a Gyuri mamáját“. Mindnyájan meg voltunk hatva s csak egy szempár maradt szárazon, az is a Gyurié volt. De azért meglátszott rajta, hogy az ő bensejében is nagy lelki küzdelem megy végbe.

Kis szünet után Gyuri felé fordulva így szóltam hozzá: „Látod, hogy a te jó mamád mennyire szeret téged. Miért nem szereted te is őtet? Édes anyád kért, hogy csak még egyszer bocsássak meg neked. Ő majd imádkozni fog érted s kérni fogja a jó Istent, hogy adjon neked jobb szívet és okosabb gondolkodást. Te is imádkozzál minél többet, hogy a jó Isten ne hagyjon el sohasem“.

Azóta 3 év mult el. S Gyuri ma egyike legjobb tanítványainknak. A régi virtus ugyan még azután is kitört belőle egyszer-egyszer, de én mindig csak annyit mondtam neki: „Gyuri te ma még nem imádkoztál. Vagy ha igen, nem imádkoztál eleget és nem elég szépen. Menj és imádkozál. Kérd meg a jó Istent, hogy adjon neked jó szívet!“ Gyurit az imádság javította meg.

Nagy Péter.

Általános pedagógiai szemle.

Wlassics Gyula a nemzetnevelésről. Hazánk volt közoktatásügyi minisztere, Wlassics Gyula, akinek minisztersége alatt a magyar nemzeti kultúra mérföldlépésekkel haladt előre, nagyhatású előadást tartott Nagyváradon, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének kongresszúsán: a nemzetnevelésről és a nemzetnevelés eszközeiről.

Hatalmas tudásának arzenáljából nagy bölcsességgel ajánlja azokat a szellemi fegyvereket, amelyekkel az egyén és az egyéneken keresztül az egész nemzet kisajátíthatja a kultúra áldásos területeit. Úgy nemzetállami, valamint általános emberi szempontból — gúlsúlyú gondolatok telítik a nagynevű tudós remek előadását, melyből kiemeljük ez örökbecsű alapgondolatokat:

„A tudáshoz mindenkinek joga van. A tudás terjedésénél nagyobb emberi és nemzeti érdek nincs. Ehhez fűződik a legfelsőbbrendű erkölcsi, vallási, tudományos, művészeti, sőt a gazdasági és egészségügyi szempontok egész sorozata. Ezért annak, aki tudni kíván, az eszközöket is rendelkezésre kell bocsátani. Ez az igazi demokrácia joga és kötelessége. Ennek az igazi demokráciának a szolgálatában

áll elsősorban a mindenki számára nyitva álló iskola, de mellette, sőt bizonyos tekintetben fölötte halad a könyv, mert az iskola csak az alap, melyen az olvasás, megfigyelés és tapasztalás építi fel a műveltséget.“

„Az igazi műveltség általánosításához fűződik az a nagy szempont, hogy mindenki önművelődésre képessé lehessen és nyitva legyen a tér, mely öntudatos, akaraterős, jellemes egyének nevelését biztosítsa. Ezek azok a vezérlő gondolatok, melyeknek a kultúra terjesztésének minden terén ragyogniok kell.“

„Csak örömmel töltheti el a művelődési haladás minden barátját az utolsó évtizedekben világszerte megindult nagy mozgalom, mely a könyvtárt a nemzetnevelés éltető levegőjébe helyezi. A modern könyvtárnak a könyvelraktározás sivár mezejéről az eleven, termékeny művelődés középpontjába kell emelkednie. A modern könyvtárnak azon kell dolgoznia, hogy minél szélesebb körbe jussanak el könyvei és könyveivel el is érhesse az igazi általános művelődés fölemelő hatását.“

„Amily jelentékeny a könyvtáré s az iskolán kívüli oktatás szerves kapcsolatára vonatkozó irodalmi mozgalom, ép oly nagyjelentőségű az az irodalom is, mely az utolsó évtizedben az iskola és a könyvtár együttműködésének sikeres megoldása érdekében küzd. Van-e nagyobb jelentőségű nemzeti érdek, mint ha a tanuló már az iskolából magával viszi a jó könyv szeretetét és megbecsülését. A gyermeket megtanítani arra, hogyan olvasson, megtanítani arra, hogy önképzés útján is miként jut tudáshoz, műveltséghez, oly általános érdek, mely érdek mögött minden eltörpül. A tanító munkája félbenmaradt munka, ha ezt a könyvtáros lelkiismeretes segítsége ki nem egészíti.“

„Ez a nemzet, mely már kezd fogékony lenni a nemzet erő-tényezőinek és így a műveltség hatalmának fölismerése iránt, hamar közkincsévé teszi azt a szerénynek látszó, de eredményében hatalmas gondolatot, mely a minden életkorra kiterjedő nemzetnevelés munkájában a nyilvános könyvtárt új eszmények és új feladatok elé állítja. Ez a nemzet, mely ma már észrevehető fogékonysággal a nemzeti erő reális értékei felé fordul, szeretettel ölel fel minden törekvést, melyen a komoly nemzetfentartó munkásság jegyét ismeri föl. Kezdi becsülni a néptanító verejtékes munkáját, a tudós buvárkodásának nagy értékét s lassankint a közvélemény elemeivé kezdenek válni a tudomány, a művészet, a nevelés kérdései és a megszokott politikai frazeológiával nem látja kimerítettnek egy nemzet igazi, tartalmas közéletét.“

„Ez a közvélemény érezni kezdi, hogy csak a kitartó munkával elérhető általános műveltség adja meg a vértetést, melyről lepattan a félrevezetés, a lélekrontás minden hitegetése. Érezni kezdi, hogy a szellem uralkodik az anyagon, sőt a nemzeti lét szempontjából még a gazdasági erő sem erő megfelelő értelmi és erkölcsi erő nélkül.“

„Visszaútsíthatja-e az ily közvélemény a magyar nemzet értelmi és erkölcsi erejének azt a gyarapodását, melyet a nemzetnevelés munkájában a modern könyvtár az iskolán kívül és az iskolai tanítással szerves összefüggésben sikerrel teljesíthet? Bizonyára nem.“

„Lelki szemem előtt látom már a modern magyar könyvtárt, a minden kicsinyességtől ment bölcs szervezetében, látom a magyar olvasónevelés termékeny munkáját, látom, miként hordja köveit azokhoz a rendíthetetlen pillérekhez, melyeken nemzeti erőnk fölemelkedik. Látom, miként fogja nemzetem általános műveltsége a föl nem tartóztatható haladást a történelmi hagyományokkal, a meg nem szüntethető emberi és nemzeti érzésekkel magasabb összhangba hozni.“

Ily szellemben szólott a nemzet lelkéhez egyesületünk nagynevű dísztagja. A nemzetboldogítás áhitatos himnusza ez a klasszikus szépségű és retorikai elrendezettségében is magasan szárnyaló beszéd és akik a nemzetmentés és a népmegváltás apostolainak esküdtek fel, miként mi is, az ünnepi érzések békehintő hangulatával a nemzeti kultúra „néma zenéjének“ csodálatos szimfoniáját érzik lelkeikben, valahányszor átolvassák.

Tanfelügyelők értekezlete. A királyi tanfelügyelők október 5—8-án országos figyelemre méltó értekezleten — nemzeti népoktatásunk nagyarányú reformját célzó javaslatokat alkottak, — melyek ha törvényerőre emelkednek: a népoktatás széles mezején mérföldjelzők lesznek.

A javaslatok eszméje a Zichy János gr. vallás- és közokt. miniszter által kitűzött tételek körül forognak; nevezetesen, hogy mily hatással volt az 1907. évi XXVII. t.-c. a nem állami elemi iskolák fejlődésére, a nemzeti állameszme terjedésére és a tankötelesek beiskolázására. A szakbizottságok ezek mellé sorakoztatták még a tanítói illetmények kiszolgáltatására, az iskolák szervezésére és fejlesztésére, valamint az iskolalátogatás szerves rendezésére és a királyi tanfelügyelet újjászervezésére vonatkozó javaslatokat.

Örömmel állapítható meg, hogy a szakbizottságok minden javaslatát — nemzet-állami, szociális és tágabb értelemben vett pedagógiai szempontból — emelkedett szellemi és a korigények szerencsés megérzése hatja át. Kívánatos tehát, hogy e javaslatok részben a már érvényben levő törvények keretében, részben pedig új törvények alkotása útján minél előbb megvalósuljanak.

A középosztályok kongresszusa. Műnkhenben az ősszel tartották meg — magyar, német, francia, belga és olasz kormánykiküldöttek részvételével — a harmadik nemzetközi középosztály kongresszust. Ez a kongresszus, amelynek tudós vezetői nemzetközi tömörülés útján a középosztályok szellemi és anyagi emelését munkálják, annyiban érdekel bennünket, hogy a mostani gyűlésen a tanügyi szak tudósa Kerschensteiner dr. mélyenjáró pedagógiai elmével, éles szavú elítélő kritikát mondott a *ma* iskolájáról.

„A mai népiskolából kikerült ifjúságnak sejtelve sincs a jövő feladatáról, mert a *ma* iskolája még most is akaratlan bábokat és gépembereket nevelvén, csak ügyes szellemi szemfényvesztést űz a gyermeki lélekkel, de megfigyelésre, körültekintésre, tisztességre, becsvágóra, munka- és alkotókedvre, szociális erényekre, mások segítésére és önzetlenségére, — szóval: *a praktikus életre nem nevel.* Pedig a népiskola generalis feladata ez volna.“

Addig is, amíg ez a szép álom elkövetkezik, a már pályaválasz-

tott ifjúság helyes, az új idők szellemének megfelelő neveléséről közölt értékes gondolatokat, melyek közül különösként megkapó az, hogy az iparostanonciskolák tanítósága közé — franciaországi pédára — bevonandók a tanításra előkészített, alkalmassá tett mesterek is.

Érdekes, hogy a kongresszus három szakosztályi ülése közül a leglátogatottabb az iskolaügyi szakosztályé volt. Ékes dokumentuma ez annak, hogy napjainkban az iskola mennyire beállítódott a közérdeklődés fókuszába és egyszersmind annak is, hogy a pedagógiára is nemsokára ráadják a tóga virilist.

Kerti és erdei iskola. A székes-főváros — bizonyára a németországi kerti-iskolák mintájára — az Aréna-úton kerti iskolát szervezett, az Istenhegyen levő gyermektelepen pedig erdei iskolát fog állítani.

Közli: **Zemkó.**

VEGYESEK.

HORVÁTH ISTVÁN.

A siketnémák szegedi intézetének fiatal tanára: Horváth István november hó 26-án, kinos szenvedések után meghalt. Életének delelőjén, férfierejének tetőpontján. Temetésén Klug Péter igazgató vezetésével résztvett az egész tanári kar, az intézet valamennyi növendéke, a kecskeméti kartársak képviselőitében Fodor István, a szegedi úri dalárda és a szegedi tornaegylet. Kifejezték részvételüket az összes intézetek és szegedi iskolák. A tanári testület nevében Gábor Lajos mondott megható búcsúztatót. — Nemesak kartársat, de hű barátot, egy igazi vig cimborát is veszítettünk el benne. Szorgalmas munkása volt a siketnéma-oktatásnak, de szeretetünket mégis derűs lelkével, hűséges baráti szívével hódította meg. Most midőn ravatalánál megállit bennünket a halál, mi, akik barátilag is közel állottunk hozzá, megdöbbenve látjuk feltárulni az élet kegyetlenségét és ridegségét. Szinte önkénytelenül felkiált tépelődő lelkünk: hát lehet a munkának, a nemes törekvésnek az a jutalma, hogy energiánkat, életerőnket leörli félúton, mire az élet delelőjére lépünk! Félve nézünk a sötét jövőbe, ha arra gondolunk, hogy kisedd státusunkban rövid idő alatt immár a hatodik életet törí derékon ketté a halál. Megremeg a lelkünk arra a balsejtelmre, hogy hátha fiataljaink korai elmulása és a halál kegyetlenkedése között okozati összefüggés van? Az a munka, melyet mi végzünk, idő előtt megőrli idegeinket, elsorvasztja lelkünket. S ha érezzük is súlyát, nincs erőnk felszabadítani akarátunkat. Egy-egy korán elhunyt kartárs ravatalánál megérezzük a halál közelségét, de megyünk tovább, meg sem állunk az élet forgatagában, csupán kissé beljebb gombolkozunk, hogy ne lássuk, milyen közel setteng körülötünk a halál. Kenyérkereső gépekké formál bennünket a nehéz élet, akiket nem eszme hevít, hanem ösztön hajt előre.

Castor.

Tárgymutatót csináltunk lapunk I—XIII. évfolyamához, amit — ha pénzünk lesz rá — kinyomatunk és a januári számhoz mellékelünk. Ez évfolyam bekötötetésével tehát várjanak t. olvasóink.

Intézeteinkről. Az „Eger“ folyó évi október 18-i számából: „*Siketnémaintézetünk tiz éves jubileuma.* A siketnémák helybeli intézetének története egy jelentős eseménnyel gazdagodott: vasárnap ünnepelte meg fennállásának tizedik évfordulóját. Csak tiz évről van szó, de az intézet rohamos fejlődése és annak áldásos működése nem engedi, hogy e határpontnál egy pár percre meg ne állapodjunk.

A siketnémák egri intézete *Scossa Dezső* kir. tanfelügyelő kezdeményezésére létesült. Hevesmegyében ő volt az első, aki felismerve a siketnémák oktatásának szükséges voltát, az emberiségnek ez újabb kulturális és humánus szükségét, a megyei körökkel folytatott hosszas tárgyalások után tüzetes és terjedelmes memorandumot intézett e tárgyban a megye törvényhatóságához. Fáradozásának meg is volt a kellő sikere. A megyei közgyűlés 1901. március 19-én kimondotta, hogy Egerben hajlékot létesít a természet árváinak, a siketnémáknak és ugyanakkor a költségek fedezéséről is gondoskodott.

Eger város képviselőtestülete is tekintélyes évi segélyt szavazott meg az intézet céljaira. Így az intézet létesítésének mi sem állván útjában, a közoktatásügyi kormány a siketnémák váci orsz. intézetétől *Mlinkó István* tanárt küldte ki az intézet szervezésére és a vezetés-sel is őt bízta meg.

Az intézet 1901. október 15-én nyílt meg 8 növendékkel s azóta folyton fejlődik. Ma már az intézet hat osztályú és 65 növendéke van. A tanári testület 6 tagból áll. Tervbe van véve egy iparstanonc-iskola fellálítása is, mely valószínűleg még a folyó tanévben nyílik meg. Az intézetnek nyolc osztályúvá való kifejlesztése pedig már csak rövid idő kérdése.

Az intézetnek ily gyors fejlődése körül hervadhatatlan érdemei vannak *Samassa József* bibornok érseknek, aki több szegénysorsú siketnéma gyermek eltartási költségeit fedezi, továbbá *Kállay Zoltán dr.* főispánnak és *Majzik Viktor* alispánnak, akik az első perctől kezdve mindmáig a legmelegebb érdeklődéssel figyelték az intézet nemes munkálkodását s akik megteremtői voltak az intézetnek. De sokat köszönhet a nemes ügy *Mlinkó István* igazgatónak is, aki tiz év óta fáradozik eredményesen az intézet népszerűsítése és kifejlesztése körül.

Az intézet ezidőszert még bérházban van, de az állandó otthon felépítése már mihamar megvalósul. És nemsokára új, a célnak felelő, modern épületbe költözhet.

Alig mult el tiz rövid esztendő s a következőes törekvésnek, ügybuzgó munkálkodásának már is igen szép eredménye van. Nemsokára állani fog a ház, az emberszeretetnek felszentelt temploma, mely örök időkön át fogja hirdetni, hogy vármegyénk és városunk polgárságának van érzéke a szenvedő embertársak sorsának enyhítése iránt s amelyre annak megteremtői igazán büszkéek lehetnek.“ *)

*) V. ö. „Emlékkönyv“ 394. l. és M. S. O. 1911. 10. sz. 203. l.

Házasság. *Watter Ferenc* váci kartársunk, lapunk munkatársa, egyesületünknek éveken át volt jegyzője jegyezte el *özv. dr. Kovács Imrénét* szül. *Kirchner Ilona* úrnót. — *Hochrein Lajos*, a siketnémák budapesti állami intézetében működő kartársunk eljegyezte *Kéri Erzsikét* Nagyperkátáról. Gratulálunk!

Köszönet. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter *Majerszky Mihálynénak* a siketnémák debreceni intézetének növendékei javára *Fülek Pál* emlékére 500 korona tőkével tett alapítványáért köszönetét nyilvánította.

Egri hírek. 1. A város képviselőtestülete szeptemberi közgyűlésén a siketnémák intézete céljára egy — a város legszebb helyén és középpontján lévő — körülbelül 700 □-öl területű telket ajándékozott. Valószínű, hogy jövőre megkezdik az építést. 2. *Mlinkó István* kartársunkat a közügyek lelkes munkálásáért újabban ismét két megtisztelés érte: az egri r. kath. iskolaszéknek 3 évre rendes tagjává választották; a legutóbbi megyebizottsági tagválasztáson ő elnökölt.

Tanítók Szanatórium és Üdülöhely Egyesülete cégére alatt megszívlelésre méltó mozgalmat indított egy lelkes csapat *dr. Bókay Árpád* egyetemi tanár vezetésével. A lélekzö szervek és az egész idegrendszer korai megromlása egyetlen pályán sem oly korai, mint a tanúgyin: ez az egyesület *olcsó üdülést* akar biztosítani azoknak, akik még nem betegek, csak kimerültek; *olcsó* és amint lehet *ingyenes* gyógyulást azoknak, akiket megtámadott a betegség.

Rendes tag lehet a közoktatás bármely fokára képesített egyén, a különböző iskolák felügyelői és a felügyelői segédszemélyzet, végül a nevezetteknek családtagjai, ha belépésükkor egyszersmindenkorra 3 kor. felvételi, ezentúl pedig évente 2 kor. tagsági díjat fizetnek mindenkor előlegesen az egyesület pénztárába. A belépési szándék *Kemény Simon* (Budapest, VII. Hungária-úti iskola) ügyvivő alelnökkel közlendő; taggyűjtő ivateket is tőle lehet kérni és hozzá intézendők az egyesületet illető levelek is.

A pénzküldemények *Conrad Ottó*, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főtisztviselőjéhez címzendők (Budapest, V. Fürdő-u. 2.).

Az egyesület főtítkárja: *Somogyi Béla* székesfővárosi felső kereskedelmi iskolai tanár.

A „Magyar Gyermektanulmányi Társaság“ nov. 11. értekezletén *Dósainé Révész Margit dr.*, a Gyógypedagógiai Szanatórium vezetője előadást tartott „A jellemileg hibásan fejlett gyermek“-ről.

Betűrendes tárgymutató készült a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium Hivatalos Közlönyének 1893—1910. évfolyamaiban megjelent rendeletekről, elvi döntésekről és közérdekkel bíró közleményekről. (Lásd H. K. 1911. (XIX. évf.) 20. sz. okt. 15.)

Az egészség háza. *Gelléri Mór* indítványa a székesfővárosi közgyűlés elé:

Az idén Drezdában megtartott nemzetközi kiállítás az egészségügy fejlesztése érdekében világszerte inaugurált modern intézmények gyűjteményes bemutatásának volt a színhelye. Az egészségügy terén elért haladás és kultúra meglepő jelenségeit tárta föl a kiállítás és főleg új irányokat jelölt meg az egészségügy népszerűsítése terén.

A betegségek és járványok elhárítása, a lakásügyi, a táplálkozási, a ruházkodási, a városi higiénia, a csecsemő- és gyermekvédelem, végre főleg a szociálhigiénia terén annyi újat és érdekeset láttunk, hogy szinte sajnálattal kell gondolnunk arra, hogy a kiállítás berekesztésével e vívmányoknak s útmutatásoknak szemléltető és oktató hatással való feltűntetése megszűnik. A németországi nagy városok gondoskodnak arról, hogy a kiállítás hatása ne csak meg ne szűnjék, hanem minden város lakossága számára állandóan hozzáférhetővé tétessék. Bécsben kezdeményezés történt, hogy a drezdai kiállítás, különösen annak fölötté instruktív része: az Ember pavillonja megszereztessek, vagy legalább utánoztassék. Miután az egészségügyi vívmányok népszerű ismertetése, illetőleg azoknak a nép legszélesebb rétegeibe való rendszeres bevitele talán sehol sem fontosabb, mint Budapesten, miután itt ilyen múzeum, akár a szociális múzeummal kapcsolatban, akár együtt létesítendő Népházban önállóan a többi rokonintézetek támogatása szerényebb költséggel is könnyen volna létesíthető s miután különös súlyt lehetne helyezni annak speciális városi és munkásvédelmi jellegére, indítványozom: mondja ki a székesfőváros közönsége, hogy egy népszerű egészségügyi múzeum létesítését, amelyet az Egység Házának lehetne nevezni, szükségesnek és kívánatosnak tartja.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK. Munkatársaimnak köszönöm az eddigi szíves segítséget és ügyünk javára irányuló munkásságukat a jövőre is bizalommal kérem. — **Akiket illet.** Kérem Egyesületünk tagjait és lapunk megrendelőit, hogy az esedékes díjakat haladéktalanul juttassák rendeltetési helyére. — **E. J.** 1. Gyorsabban! 2. Benne van a költségvetésben. 3. Tehát mégis dicsekszel! **K. P.** A jövő számba való cikkekre számítok ám!

A „Magyar Siketnéma-Oktatás“ XIII. (1911.) évfolyamának sajtóhibái.

4. lapon	alulról	12. sorban	kérdés	helyett	kérés	olvasandó.
6.	„	13.	„	táviratilag	„	<i>átviratilag</i>
14.	„	felülről	11.	„	heterjesztetni	„
17.	„	alulról	16.	„	álttunk	„
19.	„	felülről	19.	„	26,447	„
27.	„	alulról	19.	„	26,447	„
27.	„	„	18.	„		<i>Tiffert Gy. nem tag, hanem vendég.</i>
29.	„	felülről	7.	„		<i>Pongrácz M. és Gyovay. D. J.</i>
100.	„	„	13.	„		<i>Klis</i>
118.	„	„	9.	„		<i>B. Erzsike</i>
118.	„	alulról	23.	„	kedves	helyett <i>kedvez</i>
130.	„	„	18.	„	már	„
186.	„	„	6.	„	6	„
149.	„	„	6.	„		<i>Klis</i>
154., 155. lapon						A **-hoz feljegyzendő: „L. ugyane szám 176. old.“
157. lapon	felülről	15. sorban				Markovics és Vatter
177. lapon	alulról	20. sorban	pedagógiai	helyett		<i>gyógypedagógiai</i> olvasandó.
190.	„	3.	„	„	„	<i>tárgyaknak</i> olvasandó.
191.	„	3.	„	„	„	<i>mise</i>
192.	„	felülről	17.	„	„	<i>munkánál</i> , VIII., Merenyi-u. 6
211.	„	21.	„	„	„	<i>levében</i>
217.	„	alulról	16.	„	„	<i>vitakozni</i>
234.	„	2.	„	„	„	<i>okt.</i> Csop. Szám:

Jegyzet. A Váradi-féle fordításba esetleg becsúszott hibákat az utolsó részlet közreadásakor fogjuk javítani.